

Jubiliejai

Robertas Bartaševičius. Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Švietimo politikos centro veiklos dešimtmetis: retrospektyva ir perspektyvos

2011 m. Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Švietimo politikos centras minėjo savo veiklos dešimtmetį, tad šia proga bent glaustai aktualizuojami svarbiausi šio centro darbai bei brėžiamos jo veiklos perspektyvos.

Švietimo politikos centras veiklą pradėjo 2001 m. Vilniaus universiteto Filosofijos fakultete, remiamas Atviros Lietuvos fondo. Steigiant Švietimo politikos centrą, Lietuvoje beveik nebuvo išsamesnių švietimo politikos tyrimų, studijų, ekspertinio vertinimo ataskaitų, taigi, galima sakyti, nebuvo švietimo politikos analizės tradicijų. Daugiausia tokio pobūdžio darbų tuomet buvo atlikta Atviros Lietuvos fondo Švietimo studijų centro užsakymu, dažniausiai dalyvaujant Vilniaus universiteto edukologams. Taigi natūralu, kad Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Švietimo politikos centras ir tapo šios besiformuojančios švietimo politikos tyrimų ir analizės patirties bei praktikos perėmėju (Duoblienė, Stonkuvienė, Būdienė, 2009).

Tuomet švietimo politikos centras išsikėlė išties ambicingus tikslus: stebėti, tirti, analizuoti ir nešališkai vertinti Lietuvos švietimo politiką nacionaliniu ir tarptautiniu kontekstu, kritikuoti abejotinus švietimo reformos žingsnius, remti konstruktyvias inovacijas ir taip prisidėti prie sėkmingos šalies švietimo pertvarkos įgyvendinimo (Želvys, 2002). Maža to, centras užsibrėžė rengti aukštos kvalifikacijos švietimo politikos ir vadybos specialistus bei organizuo-

ti kvalifikacijos tobulinimo renginius (ten pat). Galima daryti prielaidą, kad tokie centro tikslai to meto Lietuvos švietimo bendruomenei skambėjo kiek netikėtai ir neįprastai.

2001–2003 m. Švietimo politikos centro direktoriaus pareigas ėjo dr. Algirdas Zabulionis, o pirmaisiais moksliniais bendradarbiais dirbo habil. dr. Rimantas Želvys ir dr. Tatjana Bulajeva. 2005–2006 m. centrai vadovavo ir nuo 2009 m. pradėtus darbus tęsė tarptautinė švietimo ekspertė Virginija Būdienė, o nuo 2010 m. centro veiklą koordinuoja dr. Lilija Duoblienė.

Per dešimtį metų nuveikti ir iki šiol vykdomi Švietimo politikos centro darbai gali būti klasifikuojami į kelias kategorijas: nacionaliniai ir tarptautiniai švietimo politikos tyrimai, tarptautinės mokslinės švietimo politikos konferencijos, studijų dalykų ir modulių antrosios ir trečiosios studijų pakopos studentams rengimas ir įgyvendinimas bei, žinoma, įvairiakryptė projektinė, konsultacinė ir ekspertinė veikla Lietuvoje ir užsienyje. Glaustai apie tai.

Švietimo politikos centro veiklos daugiaaspektiškumą puikiai iliustruoja atliktų tyrimų ir analizių tematika. Pavyzdžiui, 2001 m. vykdomas tyrimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti mokinių tėvų požiūrį į dabartines švietimo problemas, 2002 m. tiriami abiturientų universitetinių studijų pasirinkimai, 2003 m. parengiama studijų reformų Lietuvoje analizė, 2006 m. publikuojama švietimo politikos studija „Mokymosi visą gyvenimą politika Lietuvoje“, taip

pat 2006 m. paskelbiama korupcijos švietime analizė „Korupcija, skaidrumas ir atskaitomybė švietime: Centrinė Azija“, 2008 m. tiriamas bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų panaudojimas ir naudingumas Lietuvos mokyklose.

Čia pat minėtinas ir 2002 m. atliktas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo projekto ekspertinis vertinimas, sulaukęs didelio rezonanso tarp švietimo politikų, vadybininkų ir administratorių. Beje, šiam darbui Švietimo politikos centras subūrė ne tik Lietuvos, bet ir užsienio švietimo ekspertus.

Dėmesys atkreiptinas į 2004–2007 m. vykdomą tarptautinį tyrimą „Iškritimas iš švietimo sistemos“, kai drauge siekti tyrimo tikslų susivienija švietimo politikos centrai iš šešių valstybių. Vadovauti tyrimui imasi būtent Vilniaus universiteto Švietimo politikos centras. Vykdyto tyrimo medžiaga publikuojama leidinyje anglų kalba „Iškrentančiųjų iš švietimo sistemos stebėseną“ (2007), kuris pristatomas CIES asociacijos konferencijoje Stanfordo universitete.

Ne mažiau reikšmingas 2003–2006 m. atliktas tyrimas „Šešėlinis švietimas: korepetitoravimas“. Tyrimo rezultatai apibendrinami leidinyje anglų kalba „Švietimas slaptąjoje rinkoje: korepetitoravimo stebėseną“ (2006), kuris pristatomas CIES asociacijos konferencijoje Honolulu universitete.

„Švietimo politikos centrų tinklo kūrimas“ – tai dar vienas Švietimo politikos centro 2004–2006 m. koordinuojamas tarptautinis projektas, į kurio veiklą įsitraukia 25 švietimo politikos centrai iš 20 šalių Vidurio ir Rytų Europoje, Kaukaze, Vidurio Azijoje. 2007 m. Švietimo politikos centras dalyvauja projekte „Baltijos šalių bendradarbiavimo tinklas: moterys tiksluosiuose moksluose ir aukštosiose technologijose“, o 2010 m. įgyvendinamas Lietuvos mokslų tarybos projektas „Tapatumas, kultūrinė transmisija ir nacionalinis švietimas“.

Prie globalių ir lokalių švietimo problemų aptarimo prisidedama organizuojant tarptauti-

nes mokslines konferencijas Vilniaus universitete: 2005 m. įvyksta konferencija „Švietimo politikos transformacijos: migracija, skoliniai, globalizacija“, o 2011 m. surengiama konferencija „Švietimo politikos transformacijos: supranacionaliniai, transnacionaliniai ir nacionaliniai diskursai“. Šiedu renginiai sulaukia didžiulio tarptautinio susidomėjimo: pavyzdžiui, 2005 m. konferencijoje dalyvauja atstovai iš 20 pasaulio šalių.

Ieškant Lietuvos švietimo politikos tyrimų modelio, kartu su Vilniaus universiteto Edukologijos katedros mokslininkais 2009 m. publikuojama kolektyvinė monografija „Lietuvos švietimo politikos transformacijos“, o 2011 m. dienos šviesą išvysta L. Duoblienės monografija „Ideologizuotos švietimo kaitos teritorijos“, kurioje gvildinama ugdymo filosofijos, kultūros ir politikos problematika.

Visa tai – tik nedidelė dalis darbų, nuveiktų Švietimo politikos centre per 2001–2011 metus. Visą informaciją apie čia paminėtą ir – maža to – apie nepaminėtą veiklą lietuvių ir anglų kalbomis galima rasti centro tinklalapyje, kuris iki šiol pasiekiamas labai simboliniu adresu – www.svietimas.lt. Ši detalė dar kartą patvirtina šiuolaikišką ir inovatyvią Švietimo politikos centro dvasią: centras buvo bene pirmoji švietimo institucija Lietuvoje, apie savo veiklą paskelbusi ir interneto erdvėje.

Iki šių dienų vykdomas 2009 m. inicijuotas tęstinis projektas „Aktualių švietimo, studijų ir mokslo politikos problemų analizė ir viešosios diskusijos“. Probleminius švietimo politikos klausimus centro ekspertai analizuoja konferencijose ir seminaruose, atvirose paskaitose ir konsultacijose, analitiniuose straipsniuose ir komentaruose, televizijos bei radijo laidoje ir internetinėje žiniasklaidoje, interviu ir debatuose, skirtuose ir akademinėi, ir pedagoginei, ir plačiajai visuomenei. Taip permanentinės švietimo pertvarkos dalyviai kviečiami viešai diskusijai, paremtai dialogu, refleksija, savikritika.

Šiandien Švietimo politikos centras veikia pagal projektus, kurie vykdomi kartu su Vilniaus universiteto Edukologijos katedra, asocijuotais ekspertais, nacionaliniais ir tarptautiniais partneriais. Įgyvendinamos veiklos dažniausiai turi išorinius rėmėjus iš Lietuvos arba užsienio. Pagrindinės Švietimo politikos centro veiklos kryptys išlieka tos pačios: Lietuvos švietimo politikos kaitos analizė ir viešųjų diskusijų skatinimas, teoriniai ir taikomieji švietimo politikos tyrimai, švietimo vadybos ir politikos kursų, studijų modulių rengimas ir kt. (Duoblienė, Stonkuvienė, Būdienė, 2009). Beje, Švietimo politikos centro sukaupta patirtis nuosekliai perduodama ne tik Vilniaus universiteto švietimo politikos ir administravimo studijų programos magistrantams, bet ir edukologijos doktorantams. Atskirai verta paminėti labai pažangų doktorantūros studijų programos

kursą „Švietimo politika ir vadyba: identitetas ir globalumas“ bei doktorantų, rengiančių disertacijas švietimo politikos tematika, konsultavimas. Taigi ir šiandien aktuali R. Želvio 2002 m. išsakyta pastaba, jog labai svarbu, kad šio universitetinio centro veikloje sėkmingai derinamas ir mokslas, ir studijos.

Centre iki šiol veikia biblioteka, kurios fondus sudaro jau tuomečiame Atviros Lietuvos fondo Švietimo studijų centre 1996–2000 m. sukauptos knygos bei pati naujausia ir aktuausia literatūra švietimo politikos tematika.

Sumuojant tai, kas parašyta, dera sveikinti Švietimo politikos centrą su veiklos dešimtmečiu bei linkėti sėkmės įgyvendinant išsikeltus tikslus, kurių reikšmingumas ir prasmingumas nekelia jokių abejonių politiniame nuolatinės švietimo kaitos diskurse.

LITERATŪRA

1. Duoblienė L., Stonkuvienė I., Būdienė V. Filosofijos fakulteto katedros. Edukologijos katedra. *Vilniaus universitetas. Filosofijos fakultetas. 1579–1989–2009*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009.

2. Želvys R. Švietimo politikos centras. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 2002, Nr. 9. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2002.